

UZASADNIENIE

Przedmiotowy projekt ustawy stanowi realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 października 2010 r., sygn. K 1/09, który ogłoszony został w dniu 27 października 2010 r. w Dzienniku Ustaw Nr 200, poz. 1326.

W wyroku tym Trybunał orzekł o niezgodności z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji:

- 1) art. 65 ust. 2c ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.), art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.) oraz art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 41, poz. 178, z późn. zm.), w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”;
- 2) art. 24 ust. 7 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. Nr 49, poz. 509, z późn. zm.);
- 3) art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 767) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii”;
- 4) art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.) przez to, że pomija zasady zatarcia wpisu o ukaraniu karą dyscyplinarną skreślenia z listy członków izby.

Powołane wyżej przepisy regulują odpowiedzialność dyscyplinarną (zawodową) członków poszczególnych grup zawodowych. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu w ramach danego samorządu zawodowego pociąga za sobą skreślenie z listy prowadzonej przez ten samorząd, bez prawa ubiegania się o ponowny wpis. Jednocześnie zauważenia wymaga, że kara dyscyplinarna w postaci dożywotniego pozbawienia prawa wykonywania zawodu może zostać orzeczona z różnych powodów, na przykład z powodu niepłacenia składek, jak i z powodu popełnienia poważnego nadużycia zawodu kosztem zdrowia, życia, wolności lub majątku klientów. Zatem powyższe przepisy nie określają katalogu czynów, za które może zostać orzeczona dana kara dyscyplinarna, w tym również kara pozbawienia prawa

wykonywania zawodu. Zaskarżone regulacje nie przewidują również mechanizmu przywracania do zawodu osób ukaranych przez samorzady zawodowe. Mając na uwadze powyższe, Trybunał uznał, iż regulacje te są niezgodne ze standardami konstytucyjnymi, o których mowa w art. 65 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, w szczególności przez to, że ograniczają wolność wyboru pracy oraz możliwość wykonywania zawodu, a także przez to, że są nieproporcjonalne w stosunku do dobra chronionego.

Badając zaskarżone regulacje, Trybunał Konstytucyjny zauważył, że przepisy te przyczyniają się do eliminowania z poszczególnych zawodów, w tym z zawodów zaufania publicznego, osób, które w przeszłości wykonywały go w sposób nienależyty, więc przepisy te są „przydatne” dla ochrony praw i wolności potencjalnych „klientów”. Nie spełniają one jednak drugiego elementu zasady proporcjonalności, gdyż zdaniem Trybunału, bez trudu można wskazać inne możliwości osiągnięcia wymienionego wyżej celu, które nie wymagałyby odebrania osobom usuniętym z samorządów zawodowych prawa do ubiegania się o ponowne przyjęcie do tych korporacji. W opinii Trybunału wystarczyłoby poddanie osób ubiegających się o ponowne prawo wykonywania zawodu ocenie pod względem dawania rękojmi należytego wykonywania zawodu oraz nieskazitelnego charakteru i/lub wprowadzenie wymogu ponownego zdania egzaminu zawodowego lub odbycia odpowiedniego szkolenia. Natomiast analizowane rozwiązania, jak określa Trybunał, są nadmiernie rygorystyczne. Powodują one, że osoby usunięte z samorządów zawodowych nigdy – nawet po upływie wielu lat i całkowitym odstąpieniu od tych czynów, które spowodowały ich ukaranie, oraz naprawieniu ich skutków – nie mają szansy na rehabilitację i powrót do wykonywania zawodu. Budzi to wątpliwości z punktu widzenia godności tych osób, która jest nienaruszalna i powinna być szanowana przez władze publiczne, w myśl art. 30 Konstytucji. Jest oczywiste, że dostęp do zawodów, w tym zawodów zaufania publicznego, musi podlegać ograniczeniom, gdyż w interesie publicznym jest to, aby zawody te były należycie wykonywane. Jednakże odmowa w zakresie przywrócenia prawa do wykonywania zawodu powinna wynikać bezpośrednio z niespełnienia przez osoby zainteresowane przesłanek merytorycznych, a nie przeszkód natury formalnej, w praktyce trudnych do uzasadnienia. Ponadto zaskarżone rozwiązania są nieracjonalne i nieekonomiczne, gdyż kształcenie osób wykonujących zawody zaufania publicznego przynajmniej w części jest finansowane ze środków publicznych.

Mając na uwadze powyższe stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, przedkładany projekt ustawy zakłada przywrócenie osobie skreślonej z listy danego samorządu prawa ubiegania się o ponowny wpis na listę członków samorządu zawodowego lub daje możliwość uzyskania ponownego prawa wykonywania zawodu oraz wprowadza instytucję zatarcia orzeczenia w stosunku do jednej z ww. kar dyscyplinarnych.

Jednocześnie zauważenia wymaga, iż zakres przedmiotowy projektowanej ustawy obejmuje nie tylko te ustawy, które stanowiły bezpośrednio przedmiot zainteresowania Trybunału Konstytucyjnego, ale również te ustawy, które w swojej treści zawierają analogiczne bądź podobne regulacje do tych, które Trybunał uznał za niekonstytucyjne, oraz te ustawy, których nowelizacja jest zasadna wskutek wprowadzenia zmian w innych ustawach. Powyższe działanie ma na celu zapewnienie spójności systemu prawa.

Rozwiązania przyjęte w projekcie ustawy są dostosowane do rodzaju i wymiaru kar dyscyplinarnych funkcjonujących już w ramach danego samorządu zawodowego, co oznacza, że nie we wszystkich ustawach zastosowanie będą miały identyczne rozwiązania. Powyższe jest zgodne z opinią Trybunału, który w uzasadnieniu do ww. wyroku podkreślił, że nie wszystkie rozwiązania dotyczące zawodów zaufania publicznego muszą być identyczne. Wystarczy, że rozwiązania te będą zbliżone do konstrukcji prawnych przewidzianych w innych samorządach zawodowych objętych zakresem przedmiotowego wyroku oraz że nie spowodują uszczerbku zarówno dla interesu samorządów, jak i praw i wolności osób trzecich.

Tym samym przedkładany projekt ustawy wprowadza zmiany w następujących aktach normatywnych:

- 1) w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.). Projekt nowelizacji tej ustawy zakłada zmianę ust. 2 w art. 82 ustawy przez dookreślenie terminu, na jaki może zostać orzeczona kara dyscyplinarna wydalenia z adwokatury. Tym samym ust. 2 przewiduje, że kara wydalenia z adwokatury będzie pociągała za sobą skreślenie z listy adwokatów bez prawa ubiegania się o ponowny wpis na listę przez okres 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o tej karze. Wprowadzenie zasady, która przewiduje, że w przypadku orzeczenia kary dyscyplinarnej wydalenia z adwokatury, adwokat może starać się o ponowny wpis dopiero po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o tej karze, podyktowane było koniecznością dostosowania przepisów nowelizacji do przepisów obecnie obowiązujących w zakresie zasad kształtujących

odpowiedzialność dyscyplinarną adwokatów. Obecnie obowiązujące przepisy stanowią, że karami dyscyplinarnymi są: upomnienie, nagana, kara pieniężna, zawieszenie w czynnościach zawodowych na czas od trzech miesięcy do pięciu lat oraz kara wydalenia z adwokatury. Tym samym, skoro kara zawieszenia w czynnościach zawodowych orzekana jest na okres od trzech miesięcy do pięciu lat, a kara wydalenia z adwokatury jest karą surowszą w stosunku do kary zawieszenia, właściwym było, aby kara wydalenia z adwokatury została określona na poziomie 10 lat. Przedkładany projekt ustawy przewiduje również zmiany w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej aplikantów adwokackich. Wprawdzie obecnie obowiązujące przepisy określają 10-letni termin, w którym aplikant adwokacki nie może ubiegać się o ponowny wpis na listę aplikantów adwokackich lub wpis na listę adwokatów, jednakże w toku prac nad projektem mechanizm ten został uznany za zbyt rygorystyczny w stosunku do osób, które dopiero aplikują do wykonywania zawodu. Mając na uwadze powyższe, projekt zakłada również nowelizację art. 83 ust. 3 ustawy, w zakresie zmiany okresu, na jaki może być orzeczona kara wydalenia z adwokatury w stosunku do aplikanta adwokackiego, skracając dziesięcioletni termin na pięcioletni. Konsekwencją wprowadzenia powyższych regulacji jest również konieczność dostosowania brzmienia art. 95¹ ustawy, który obecnie określa terminy usunięcia wzmianki o ukaraniu w stosunku do poszczególnych kar dyscyplinarnych. Zatem nowelizacja w tym zakresie ogranicza się jedynie do wprowadzenia regulacji, która określa, że usunięcie wzmianki o ukaraniu karą dyscyplinarną wydalenia z adwokatury w stosunku do adwokata następuje po upływie piętnastu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, natomiast w stosunku do aplikanta adwokackiego następuje po upływie siedmiu lat i sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Zróżnicowanie terminów w tym zakresie wynika z okresu, na jaki orzekana jest kara wydalenia z adwokatury w stosunku do adwokata i aplikanta adwokackiego. Natomiast długość tych terminów została dostosowana do obecnie obowiązujących terminów usuwania wzmianki o ukaraniu w stosunku do pozostałych kar dyscyplinarnych.

Projektowana regulacja rozszerza również zakres art. 73 ustawy przez odwołanie do innych przyczyn skreślenia, o których mowa w art. 72 ust. 1 ustawy, po ustaniu których osoba skreślona z listy adwokatów będzie mogła złożyć wniosek o ponowny wpis na listę. Podstawą wprowadzenia projektowanego rozwiązania był ww. wyrok

Trybunału Konstytucyjnego, który nakazuje wprowadzenie regulacji umożliwiającej każdej osobie skreślonej z listy adwokatów powrót do wykonywania zawodu, w tym również osobie, która została wydalona z adwokatury wskutek orzeczenia dyscyplinarnego. Ponadto projektowany przepis kompleksowo wskazuje niezbędne przesłanki warunkujące powrót do wykonywania zawodu (tj. art. 65 oraz projektowany art. 82 ust. 2). Wymienienie wszystkich przesłanek warunkujących powrót do wykonywania zawodu w jednym miejscu (niezależnie od przyczyny skreślenia) pozwoli uniknąć w przyszłości wątpliwości interpretacyjnych. Z kolei odwołanie się do ogólnych warunków wpisu na listę adwokatów uzasadnione jest faktem, iż osoba powracająca do wykonywania zawodu powinna spełniać wszystkie przesłanki niezbędne do wykonywania tego zawodu. Natomiast posłużenie się odwołaniem do projektowanego art. 82 ust. 2 ma jasno wskazywać, że dla osób skreślonych z listy adwokatów wskutek orzeczenia dyscyplinarnego zostały przewidziane inne regulacje warunkujące powrót do wykonywania zawodu.

Ponadto w projektowanym art. 73 dodany został ust. 2, który wprowadza nowy mechanizm określający „zasady powrotu do wykonywania zawodu”. Przepis ten stanowi, że każda osoba, która nie wykonywała zawodu przez okres co najmniej 10 lat, podlega ponownemu wpisowi na listę po złożeniu egzaminu adwokackiego. Zastosowanie takiego rozwiązania pozwoli na weryfikację wiedzy osoby wracającej do wykonywania zawodu po dłuższej przerwie, niezależnie od przyczyny, która stanowiła podstawę jej skreślenia. Prezentowane rozwiązanie daje pewność, że każdy adwokat ukarany karą dyscyplinarną wydalenia z adwokatury będzie zobowiązany zdać ponownie egzamin adwokacki nawet po usunięciu wzmianki o ukaraniu. Mechanizm ten nie będzie stosowany jedynie do tych osób, które na podstawie art. 66 ust. 1 ustawy są zwolnione z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu adwokackiego.

Pozostałe zmiany dokonane w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze mają charakter dostosowujący (art. 66 ust. 2 pkt 7 oraz art. 95¹ ust. 5);

- 2) w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.). Charakter zmian zaproponowany w tej części przewiduje analogiczne rozwiązania, jakie zostały przewidziane już w projekcie w zakresie nowelizacji ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze. Tym samym projektodawca przewidział nowelizację art. 65 ust. 2c, który określa termin, po upływie którego

radca prawny może ponownie ubiegać się o wpis na listę radców prawnych, oraz art. 71 ust. 5, który przewiduje instytucję usunięcia wzmianki o ukaraniu również w stosunku do orzeczonej kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Regulacje dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej aplikantów radcowskich w zakresie kary wydalenia z aplikacji oraz termin, po upływie którego następuje usunięcie wzmianki o ukaraniu, również dostosowane zostały do regulacji właściwych dla aplikantów adwokackich. Analogiczne rozwiązania do tych wprowadzonych już w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze zostały przewidziane także w zakresie wprowadzenia mechanizmu określającego zasady powrotu do wykonywania zawodu w przypadku skreślenia radcy prawnego z listy z przyczyn, o których mowa w art. 29 pkt 1, 3–4a i 6 ustawy. Z uwagi na fakt, iż przepisy ustawy nie regulowały wprost sytuacji powrotu do wykonywania zawodu po skreśleniu z listy radców prawnych, dodany został nowy przepis, który stanowi, że osoba skreślona z listy radców prawnych z przyczyn, o których mowa w art. 29 pkt 1, 3–4a i 6, podlega, na swój wniosek, ponownemu wpisowi na listę, jeżeli spełnia wymagania ogólne określone w art. 24 ust. 1, z uwzględnieniem art. 65 ust. 2c. Ponadto każdy radca prawny, który nie wykonywał zawodu przez okres co najmniej 10 lat, podlega wpisowi na listę radców prawnych po złożeniu egzaminu radcowskiego. Zastosowanie analogicznych rozwiązań przewidzianych w zakresie nowelizacji ustawy – Prawo o adwokaturze w ustawie o radcach prawnych uzasadnione jest faktem, iż obecnie obowiązujące regulacje obydwu tych ustaw w wielu przypadkach zawierają już takie same rozwiązania. Tym samym w celu zapewnienia spójności systemu prawa tą samą techniką posłużono się również przy wprowadzaniu projektowanych rozwiązań dotyczących kary dyscyplinarnej w postaci pozbawienia prawa do wykonywania zawodu skutkującego skreśleniem radcy prawnego z listy oraz kary dyscyplinarnej wydalenia z aplikacji aplikanta radcowskiego;

- 3) w ustawie z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 767, z późn. zm.). Charakter zmian zaproponowanych w tej ustawie polega na dookreśleniu czasu, na jaki może zostać orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu skutkująca skreśleniem z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej, oraz zasady regulujące kwestię ponownego uzyskania prawa wykonywania zawodu oraz wpisu do

rejestr. Tym samym w ustawie tej dokonano nowelizacji art. 51 ust. 3, który stanowi, że kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu powoduje skreślenie z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii przez okres dziesięciu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o tej karze. W tym przypadku zastosowanie będzie miał również art. 5 ust. 2 obecnej ustawy, który zawiera regułę, zgodnie z którą, jeżeli lekarz weterynarii przerwał wykonywanie zawodu na okres dłuższy niż 5 lat, to okręgowa rada lekarsko-weterynaryjna może zobowiązać go do odbycia przeszkolenia uzupełniającego. Zastosowanie ww. przepisu wydaje się zasadne z uwagi na fakt, iż lekarz weterynarii, w stosunku do którego orzeczona zostanie kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu na okres 10 lat, mieści się w ramach normy zawartej w art. 5 ust. 2 obecnie obowiązującej ustawy, gdyż faktycznie nie będzie on wykonywał zawodu przez okres dłuższy niż 5 lat. W celu doprecyzowania regulacji określających wprost zasady powrotu do wykonywania zawodu do projektu ustawy został wprowadzony przepis, który wprost stanowi, że lekarz weterynarii, który utracił prawo wykonywania zawodu z przyczyn, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 6a, oraz lekarz weterynarii, wobec którego orzeczono karę, o której mowa w art. 46 ust. 1 pkt 4, może ponownie złożyć wniosek o prawo wykonywania zawodu, jeżeli spełnia ogólne przesłanki niezbędne do wykonywania zawodu, o których mowa w art. 2 ust. 1, art. 2a ust. 1, art. 2b ust. 1, art. 2c oraz art. 2g ust. 1, z uwzględnieniem art. 51 ust. 3. Natomiast lekarz weterynarii skreślony z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej z przyczyn, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1–3 i 5, podlega na swój wniosek ponownemu wpisowi do rejestru, jeżeli posiada prawo wykonywania zawodu, z uwzględnieniem art. 5 ust. 2 (który stanowi o konieczności odbycia przeszkolenia uzupełniającego) oraz art. 51 ust. 3, który reguluje sytuację powrotu do wykonywania zawodu lekarza weterynarii, wobec którego została orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Z kolei nowelizacja art. 60 ustawy polega na dostosowaniu regulacji dotyczących usunięcia wzmianki o ukaraniu również o przypadek orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu. W tej sytuacji wzmianka ta zostanie usunięta z akt po piętnastu latach od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o karze pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Przewidziany w projekcie piętnastoletni termin na usunięcie wzmianki o orzeczeniu

tej kary został również dostosowany do obecnie obowiązujących terminów usuwania wzmianki o ukaraniu w stosunku do pozostałych kar dyscyplinarnych. Pozostałe zmiany dokonane w projekcie w zakresie tej ustawy mają wyłącznie charakter dostosowujący w stosunku do nowo dodanych regulacji;

- 4) w ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158, z późn. zm.). Projekt nowelizacji ww. ustawy zakłada, że osoba odwołana ze stanowiska notariusza w związku z orzeczeniem kary dyscyplinarnej, o której mowa w art. 51 § 1 pkt 4 (tj. kary pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii), może ponownie ubiegać się o powołanie po upływie 10 lat od dnia odwołania. Ponadto projekt zakłada, że usunięcie odpisu orzeczenia o pozbawieniu prawa prowadzenia kancelarii z akt osobowych notariusza zarządza Minister Sprawiedliwości, bez wniosku notariusza. Obydwa terminy, tj. termin uprawniający do ubiegania się o ponowne prawo do wykonywania zawodu, oraz termin, po upływie którego następuje zatarcie ukarania orzeczeniem dyscyplinarnym, zostały dostosowane do terminów wynikających z innych ustaw w obrębie tzw. „zawodów prawniczych”. Konsekwencją ujednoczenia powyższych regulacji była również konieczność wprowadzenia do projektu ustawy regulacji, która wprost określałaby zasady powrotu do wykonywania zawodu. W tym celu dodany został projektowany art. 16a § 1, który przewiduje, że osoba odwołana z przyczyn, o których mowa w art. 16 § 1 pkt 1, 4 i 5 oraz § 3 (tj. wskutek osobistej rezygnacji z prowadzenia kancelarii czy też wskutek orzeczenia dyscyplinarnego o karze pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii), może zostać ponownie powołana, jeżeli spełnia wymagania określone w art. 11 (ogólne przesłanki niezbędne do powołania na notariusza), z uwzględnieniem art. 51 § 4, który reguluje sytuację powrotu do wykonywania zawodu notariusza, wobec którego została orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii. Ponadto osoba taka, która nie wykonywała czynności notarialnych przez okres co najmniej 10 lat, może zostać ponownie powołana po złożeniu egzaminu notarialnego. Wprowadzenie powyższego mechanizmu ma na celu określenie jednakowych zasad dla osób wracających do wykonywania zawodu w obrębie zawodów prawniczych. Ponadto zapewni możliwość weryfikacji wiedzy osób wracających do wykonywania zawodu, gdyż w okresie przerwy system prawa mógł ulec znacznym zmianom, co uzasadnia ponowne zdanie egzaminu. Jednocześnie z obowiązku zdania egzaminu zwolnione będą osoby, o których mowa w art. 12 § 1

obecnie obowiązującej ustawy, czyli te osoby, które zwolnione są z wymogu odbycia aplikacji notarialnej, złożenia egzaminu notarialnego oraz pracy przez okres co najmniej 2 lat w charakterze asesora notarialnego. Z kolei nowelizacja art. 78 polega na dodaniu pkt 3–5, które wprowadzają łagodniejsze terminy dla aplikantów notarialnych i asesorów notarialnych (niż zostały przewidziane dla notariuszy) uprawniające ich do ubiegania się o ponowne powołanie na stanowisko asesora notarialnego czy też o ponowny wpis na listę aplikantów notarialnych oraz termin, po upływie którego następuje zatarcie ukarania orzeczeniem dyscyplinarnym. Terminy te zostały dostosowane do terminów przewidzianych dla aplikantów poszczególnych zawodów prawniczych, tj. adwokackich, radcowskich oraz komorniczych;

- 5) w ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856, z późn. zm.). Charakter zmian zaproponowanych w tej ustawie polega na dookreśleniu czasu, na jaki może zostać orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu farmaceuty, oraz na wprowadzeniu zasad regulujących prawo do uzyskania ponownego wpisu do rejestru farmaceutów. Tym samym w ustawie tej dokonano nowelizacji art. 51 przez dodanie nowego ust. 3, który stanowi, że kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu farmaceuty powoduje skreślenie z listy członków okręgowej izby aptekarskiej bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu przez okres dziesięciu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o karze pozbawienia prawa wykonywania zawodu. W tym przypadku zastosowanie będzie miał również art. 17 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy, który stanowi, że farmaceuta, który nie wykonuje zawodu farmaceuty w aptece przez okres dłuższy niż 5 lat w ciągu ostatnich 6 lat, a zamierza podjąć jego wykonywanie w aptece, ma obowiązek zawiadomić o tym właściwą okręgową radę aptekarską i odbyć przeszkolenie uzupełniające trwające nie dłużej niż 6 miesięcy. Zastosowanie ww. przepisu wydaje się zasadne z uwagi na fakt, iż farmaceuta, w stosunku do którego orzeczona zostanie kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu na okres 10 lat, mieści się w ramach normy zawartej w art. 17 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy. W celu doprecyzowania regulacji określających wprost zasady powrotu do wykonywania zawodu został wprowadzony przepis, który wprost stanowi, że farmaceuta, który traci prawo wykonywania zawodu, oraz farmaceuta, który zrzekł się prawa wykonywania zawodu, podlegają na swój wniosek ponownemu wpisowi na listę członków

okręgowej izby aptekarskiej, jeżeli spełniają wymagania, o których mowa w art. 4 ust. 1 (tj. ogólne przesłanki niezbędne do uzyskania prawa do wykonywania zawodu farmaceuty), z uwzględnieniem art. 17 ust. 1 (który stanowi o konieczności odbycia przeszkolenia uzupełniającego) oraz art. 51 ust. 3, który reguluje sytuację powrotu do wykonywania zawodu farmaceuty, wobec którego została orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Z kolei nowelizacja art. 60 ustawy polega na dostosowaniu regulacji dotyczących usunięcia wzmianki o ukaraniu również o przypadek orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu. W tej sytuacji wzmianka ta zostanie usunięta z akt po piętnastu latach od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o tej karze. Przewidziany w projekcie piętnastoletni termin na usunięcie wzmianki o orzeczeniu tej kary został również dostosowany do obecnie obowiązujących terminów usuwania wzmianki o ukaraniu w stosunku do pozostałych kar dyscyplinarnych funkcjonujących w ustawie;

- 6) w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376). Zakres zmian dotyczących tej ustawy obejmuje nowelizację art. 72 i art. 72a. Proponowana nowelizacja tej ustawy po pierwsze polega na dookreśleniu czasu, na jaki może zostać orzeczona kara dyscyplinarna wydalenia ze służby komorniczej, skreślenia z listy aplikantów komorniczych czy skreślenia z wykazu asesorów komorniczych. Po drugie wskazuje termin, po upływie którego osoba taka może zostać ponownie powołana na stanowisko komornika, asesora komorniczego czy też może przystąpić do egzaminu konkursowego. Tym samym zmianie ulegnie ust. 4 w art. 72, który będzie stanowił, że osoba odwołana ze stanowiska komorniczego w związku z orzeczeniem kary, o której mowa w art. 72 ust. 1 pkt 4, może ponownie ubiegać się o powołanie, po upływie 10 lat od dnia odwołania. W celu ujednoczenia regulacji w ustawie tej został przewidziany również piętnastoletni termin dla zatarcia orzeczonej kary wydalenia ze służby komorniczej, tak jak w przypadku innych ustaw wchodzących w skład tzw. zawodów prawniczych. Ponadto do projektu ustawy została wprowadzona regulacja, która wprost określa zasady powrotu do wykonywania zawodu. W tym celu dodany został projektowany art. 15c, który przewiduje, że komornik odwołany z zajmowanego stanowiska z przyczyn, o których mowa w art. 15a ust. 1 pkt 1 i 4–9 oraz ust. 2, może zostać ponownie powołany na stanowisko komornika, jeżeli spełnia wymagania określone w art. 10 ust. 1 (tj. ogólne przesłanki niezbędne do powołania na stanowisko

komornika) z uwzględnieniem art. 72 ust. 4, który reguluje sytuację powrotu do wykonywania zawodu komornika, wobec którego została orzeczona kara dyscyplinarna pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii. Ponadto komornik, który nie wykonywał czynności przez okres co najmniej 10 lat, może zostać ponownie powołany po złożeniu egzaminu komorniczego. Wprowadzenie powyższego mechanizmu ma na celu określenie jednakowych zasad dla osób wracających do wykonywania zawodu w obrębie zawodów prawniczych. Ponadto zapewni możliwość weryfikacji wiedzy osób wracających do wykonywania zawodu, gdyż w okresie przerwy system prawa mógł ulec znacznym zmianom, co uzasadnia ponowne zdanie egzaminu. Natomiast nowelizacja art. 72a polega na nadaniu nowego brzmienia ust. 4 i 5 oraz na dodaniu nowego ust. 7. Nowelizacja ust. 4 i 5 polega na wprowadzeniu nowego terminu, po upływie którego osoba skreślona z listy aplikantów komorniczych albo osoba skreślona z wykazu asesorów komorniczych będzie mogła ponownie przystąpić do egzaminu konkursowego albo będzie mogła zostać powołana na stanowisko asesora komorniczego. Przedkładany projekt w tym zakresie wprowadza również przepis, zgodnie z którym skazanie na kary, o których mowa powyżej, ulega zatarciu po upływie 7 lat i 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Proponowane rozwiązanie w zakresie aplikantów komorniczych oraz asesorów komorniczych jest spójne z projektowanymi zmianami dotyczącymi aplikantów oraz asesorów innych zawodów prawniczych;

- 7) w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.). Nowelizacja w zakresie tej ustawy przewiduje dodanie w art. 54 ust. 1a, który stanowi, że jeżeli członek izby zostanie skreślony z listy członków okręgowej izby z powodu orzeczenia kary dyscyplinarnej skreślenia z listy członków izby, to może on ubiegać się o ponowny wpis na listę po upływie dziesięciu lat od uprawomocnienia się orzeczenia. Poza tym w art. 55 dodany został ust. 2a, który wprowadza instytucję zatarcia w stosunku do wszystkich kar dyscyplinarnych. Przepis ten w części dotyczącej kary upomnienia, nagany oraz zawieszenia w prawach członka stanowi powtórzenie dotychczas obowiązujących regulacji, które utraciły moc w związku z wejściem w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. W tym miejscu zauważenia wymaga, że Trybunał nie zakwestionował merytorycznych rozwiązań dotyczących instytucji zatarcia ww. kar, a jedynie brak

objęcia tą instytucją również kary skreślenia z listy członków. Mając na uwadze powyższe, projekt przewiduje dodanie części dotyczącej zatarcia po piętnastu latach od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę skreślenia z listy członków, natomiast w pozostałym zakresie powtarza wcześniejsze regulacje. Przewidziany w projekcie piętnastoletni termin na usunięcie wzmianki o orzeczeniu tej kary został również dostosowany do terminów usuwania wzmianki o ukaraniu w stosunku do pozostałych kar dyscyplinarnych. Ponadto do projektu ustawy został wprowadzony przepis, który określa zasady ponownego wpisu na listę członków okręgowej izby. Tym samym do projektu ustawy dodany został przepis, który stanowi, że członek izby skreślony z listy członków okręgowej izby z przyczyn, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 1–3 oraz w ust. 2 (tj. został skreślony na własny wniosek czy też został skreślony wskutek orzeczonej kary dyscyplinarnej), podlega na swój wniosek ponownemu wpisowi na listę, jeżeli odbędzie szkolenie uzupełniające, z uwzględnieniem art. 54 ust. 1a. Tryb i zakres przeszkolenia ustala Krajowa Rada Izby. Zawarcie w jedynym miejscu wszystkich niezbędnych przesłanek warunkujących powrót do wykonywania zawodu pozytywnie wpłynie na spójność i jasność wprowadzanych regulacji. Pozostałe zamiany w ustawie mają wyłącznie charakter dostosowujący (projektowany ust. 3 w art. 55);

- 8) w ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 925). Charakter zmian zaproponowany w tej części przewiduje analogiczne rozwiązania, jakie zostały przewidziane między innymi w nowelizacji ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Tym samym w ustawie tej dokonano nowelizacji art. 24, który określa termin, po upływie którego rzecznik patentowy może ponownie ubiegać się o wpis na listę rzeczników, oraz niezbędne przesłanki, jakie musi spełnić rzecznik patentowy, aby ponownie mógł starać się o prawo do wykonywania zawodu. Zmianą został objęty również art. 67, który przewiduje instytucje usunięcia adnotacji na liście rzeczników o ukaraniu również w stosunku do orzeczonej kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa wykonywania zawodu oraz usunięcie wzmianki o skreśleniu aplikanta z listy aplikantów. Natomiast kwestia wydalenia aplikanta z aplikacji została uregulowana w art. 58 i jest ona spójna z rozwiązaniami już funkcjonującymi w ustawie. Powyższe działanie uzasadnione jest zapewnieniem spójności systemu prawa przez zastosowanie tej samej techniki, którą posłużono się również przy

wprowadzaniu projektowanych rozwiązań dotyczących kary dyscyplinarnej w postaci pozbawienia prawa do wykonywania zawodu w innych zawodach, stanowiących przedmiot niniejszego projektu;

- 9) w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 144, poz. 1529, z późn. zm.). Charakter zmian zaproponowany w tej części przewiduje analogiczne rozwiązania, jakie zostały przewidziane między innymi w nowelizacji ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Tym samym w ustawie znowelizowano ust. 3 w art. 58 oraz dodano pkt 3 w ust. 2 w art. 67. Zatem art. 58 ust. 3a wprowadza zasadę, zgodnie z którą kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego powoduje skreślenie z listy diagnostów laboratoryjnych bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu przez okres 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o karze pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Wprowadzenie powyższej zasady podyktowane było koniecznością dostosowania przepisów nowelizacji do przepisów obecnie obowiązujących w zakresie zasad kształtujących odpowiedzialność dyscyplinarną diagnostów laboratoryjnych. Zatem, skoro kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego orzekana jest na okres od 12 miesięcy do pięciu lat, a kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu jest karą surowszą w stosunku do kary zawieszenia, właściwym było, aby kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu została określona na poziomie 10 lat. Projektowana regulacja zakłada również, że diagnosta laboratoryjny starający się o ponowny wpis musi spełnić przesłanki niezbędne do wpisu na listę diagnostów laboratoryjnych, o których mowa w art. 7. Ponadto diagnosta laboratoryjny będzie zobowiązany do odbycia przeszkolenia, o którym mowa w art. 14 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy. Konsekwencją wprowadzenia powyższych regulacji jest również konieczność dostosowania brzmienia art. 67 ustawy, który obecnie określa terminy usunięcia wzmianki o ukaraniu w stosunku do poszczególnych kar dyscyplinarnych. Zatem nowelizacja w tym zakresie ogranicza się jedynie do wprowadzenia regulacji, która określa, że usunięcie wzmianki o ukaraniu karą dyscyplinarną pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego następuje po upływie piętnastu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Przewidziany w projekcie piętnastoletni termin na usunięcie wzmianki o orzeczeniu tej kary został również dostosowany do obecnie

obowiązujących terminów usuwania wzmianki o ukaraniu w stosunku do pozostałych kar dyscyplinarnych. Pozostałe zmiany dokonane w ustawie o diagnostyce laboratoryjnej mają charakter dostosowujący (art. 67 ust. 3).

Projekt zakłada również wprowadzenie przepisów przejściowych, które określać będą sposób zakończenia toczących się już postępowań dyscyplinarnych. Zaprezentowane rozwiązanie pozwoli uniknąć zarzutu retroaktywnego działania regulacji wprowadzanych projektowaną ustawą, z którymi mogłyby wiązać się surowsza odpowiedzialność dyscyplinarna. Analogiczne rozwiązanie zostało przewidziane również odnośnie do terminów o usunięciu wzmianki, adnotacji i odpisu o ukaraniu dyscyplinarnym oraz do terminów o zatarciu kary dyscyplinarnej i zatarciu wpisu o ukaraniu z tytułu odpowiedzialności dyscyplinarnej. Ponadto w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania mechanizmu powrotu do wykonywania zawodu, w szczególności w stosunku do osób wracających do wykonywania zawodu po orzeczeniu dyscyplinarnym oraz w stosunku do osób, które nie wykonywały zawodu przez co najmniej dziesięć lat, konieczna okazała się weryfikacja posiadanych przez te osoby kwalifikacji. Tym samym projektowana regulacja wprowadziła w stosunku do ww. podmiotów konieczność ponownego złożenia egzaminu. Z uwagi na fakt, iż obecnie obowiązujące regulacje nie przewidują takiego rozwiązania, zasadne jest, aby wnioski o uzyskanie ponownego prawa do wykonywania zawodu, złożone przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, zostały rozpatrzone na dotychczasowych zasadach, tj. bez konieczności ponownego zdawania egzaminu.

Przedkładany projekt przewiduje 14-dniowe *vacatio legis*.

Jednocześnie z uwagi na dynamikę procesu legislacyjnego konieczne będzie dostosowanie przedmiotowego projektu ustawy do zmian wynikających z aktów normatywnych, które zostaną ogłoszone w trakcie prac parlamentarnych nad ww. projektem ustawy. Istotne zmiany dla omawianego projektu ustawy będzie wprowadzała, w szczególności, ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów, która uchwalona została w dniu 19 kwietnia 2013 r.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Nie jest wymagane dołączenie opinii, o której mowa w § 12a uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny. Do projektu nie zgłoszono uwag w trybie przewidzianym w ww. ustawie.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

I. Cel projektowanej ustawy

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw ma na celu realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 października 2010 r., o sygn. akt K 1/09 (Dz. U. Nr 200, poz. 1326). Tym samym głównym założeniem projektu jest zmiana przepisów dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej członków niektórych samorządów zawodowych, zgodnie z zaleceniami zawartymi w uzasadnieniu tego wyroku. Projekt w szczególności zakłada przywrócenie osobie, skreślonej z listy danego samorządu, prawa ubiegania się o ponowny wpis na listę członków samorządu zawodowego albo daje możliwość uzyskania ponownego prawa wykonywania zawodu oraz wprowadza instytucję zatarcia wpisu o orzeczeniu jednej z ww. kar dyscyplinarnych.

II. Podmioty, na które oddziałuje projektowana ustawa

Podmiotami, na które będzie oddziaływała regulacja, są zarówno samorządy zawodowe, jak i ich członkowie. Tym samym projektowaną regulacją zostaną objęci adwokaci, radcowie prawni, lekarze weterynarii, notariusze, farmaceuci, architekci, urbaniści, inżynierowie budownictwa, rzecznicy patentowi, komornicy oraz diagności laboratoryjni.

III. Wyniki konsultacji społecznych

Projekt ustawy został przekazany do konsultacji społecznych z następującymi podmiotami: Krajową Radą Komorniczą, Krajową Radą Radców Prawnych, Naczelną Radą Adwokacką, Krajową Radą Notarialną, Krajową Izbą Architektów, Krajową Izbą Inżynierów Budownictwa, Krajową Izbą Urbanistów, Krajową Radą Diagnostów Laboratoryjnych, Krajową Radą Doradców Podatkowych, Naczelną Izbą Lekarską, Naczelną Radą Aptekarską, Krajową Izbą Lekarsko-Weterynaryjną, Krajową Radą Rzeczników Patentowych, Forum Związków Zawodowych, Niezależnym Samorządnym Związkiem Zawodowym „Solidarność”, Krajowym Niezależnym Samorządnym Związkiem Zawodowym „Solidarność 80”, Ogólnopolskim Związkiem Zawodowym Lekarzy, Wolnym Związkiem Zawodowym „Sierpień 80” Konfederacja.

Ponadto projekt został przesłany do zaopiniowania Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Krajowej Radzie Sądownictwa oraz Stowarzyszeniu Sędziów Polskich IUSTITIA.

Uwagi do projektu ustawy zgłosiły: Krajowa Rada Komornicza, Krajowa Izba Radców Prawnych, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Rada Doradców Podatkowych, Naczelna Rada Lekarska, Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna, Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

W toku konsultacji społecznych większość uwag została uwzględniona lub podmioty społeczne, po dodatkowych wyjaśnieniach przedstawionych przez Prezesa Rządowego Centrum Legislacji, odstąpiły od nich.

Natomiast nie uwzględniona została uwaga:

- 1) Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej dotycząca wydłużenia okresu, po którym lekarz weterynarii może ponownie starać się o wpis do rejestru, z 10 na 20 lat. Proponowane rozwiązanie doprowadziłoby do sytuacji, w której okres, na jaki została wymierzona kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu, byłby niespójny z okresem zatarcia ukarania, który według projektowanych przepisów wynosi 15 lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Powyższe klóciłoby się z samą instytucją zatarcia, która następuje dopiero po okresie odbycia kary. Ponadto zbytnie wydłużenie okresu, na jaki może zostać orzeczona kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu, może doprowadzić do sytuacji, w której taki lekarz weterynarii nigdy nie wróci już do wykonywania zawodu, i tym samym projektowane przepisy dające taką możliwość nigdy nie znajdą zastosowania w praktyce;
- 2) Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych odnośnie do stworzenia regulacji zgodnie, z którą diagnosta laboratoryjny ukarany karą dyscyplinarną pozbawienia prawa wykonywania zawodu będzie mógł ubiegać się o ponowny wpis, po upływie 15 lat od uprawomocnienia się orzeczenia, natomiast ztracenie skazania następowaloby po upływie 10 lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego. Proponowane rozwiązanie doprowadziłoby do sytuacji, w której diagnosta laboratoryjny u którego nastąpiło zatarcie skazania, nie mógłby ubiegać się o prawo wykonywania zawodu jeszcze przez 5 lat.

Wprowadzenie takiej regulacji kłóciłoby się z samą instytucją zatarcia, zgodnie z którą po upływie określonego terminu skazanie uważa się za niebyłe;

- 3) Krajowej Rady Komorniczej w zakresie regulacji stanowiącej, iż wydalenie ze służby komorniczej pociąga za sobą zakaz powołania na stanowisko komornika lub asesora komorniczego, jakoby regulacja ta błędnie rozciągała skutki wydalenia ze służby komorniczej na asesora komorniczego. Powyższe niezasadne jest w świetle obecnie obowiązującego przepisu art. 72 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, który stanowi, że wydalenie ze służby komorniczej pociąga za sobą zakaz powoływania w przyszłości na stanowisko komornika sądowego lub asesora sądowego. Zatem projektowana regulacja nie dokonuje zmiany w tym przedmiocie, a jedynie uszczegóławia ten przepis w sposób zgodny z wytycznymi Trybunału Konstytucyjnego.

IV. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie projektowanych rozwiązań nie będzie miało wpływu na sektor finansów publicznych.

V. Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie ustawy będzie miało wpływ na rynek pracy. Zgodnie z posiadanymi danymi statystycznymi zawartymi w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa wykonywania zawodu nigdy nie skorzystały samorzady architektów, urbanistów, farmaceutów oraz lekarzy weterynarii. Natomiast znalazła ona zastosowanie w stosunku do diagnosty laboratoryjnego (jeden przypadek w latach 2007–2009), rzecznika patentowego (dwa przypadki w latach 2005–2009), inżynierów budownictwa (pięć przypadków w latach 2002–2009), radców prawnych (dziesięć przypadków w latach 2004–2009), notariuszy (jedenaście przypadków w latach 2006–2009), adwokatów (siedemnaście przypadków w latach 2006–2008). Zatem na skutek wejścia w życie projektowanych przepisów wskazane wyżej osoby wykonujące dany zawód będą miały możliwość powrotu do jego wykonywania.

- VI. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw
Wejście w życie ustawy nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.
- VII. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny
Wejście w życie ustawy nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.
- VIII. Źródła finansowania proponowanych regulacji, w szczególności w odniesieniu do budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Przedkładana regulacja nie będzie generowała dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.